

Hos Prinsen af Thanjavur

En hilsen fra Simon Rastén

Min søgen efter dansk kolonihistorie i Indien havde bragt mig til et temmelig slidt palads i Thanjavur, 250 km syd for Chennai. For næsten 400 år siden havde lederen af den første danske ekspedition til Indien stået på præcis samme sted. Kongen havde givet tilladelse til, at danskerne kunne slå sig ned i Tranquebar, og i 225 år havde Danmark haft en koloni her. Nu sad kongens efterkommere ved siden af mig...

To gigantiske projektører blændede mig og de andre æresgæster, mens den første taler på tamilsk bød velkommen ud over en skrattende højttaler. Så blev der mørkt og lyden forsvandt. Projektørernes kraft var for meget for elkablerne, og nu kom der ikke længere meget lyd.

Langsomt talte han sig dog varm, og da han nærmede sig slutningen, nærmest råbte han. Jeg forstod stadig ikke, hvad han sagde. Bag os hang et banner, hvor det overordnede tema fremgik: "World Heritage Week" – international kulturarsuge. I den anledning havde prinsen inviteret mig til at tale.

Ugen inden havde jeg siddet i et venteværelse på paladset, mens myggene havde sværmet om mine ankler. Jeg skulle for første gang mødes med seniorprinsen af Thanjavur. Hans fulde navn var S. Babaji Rajah Bhonsle Chattrapathy. På vej til paladset havde jeg spekuleret over, hvad jeg dog skulle spørge sådan en prins om – hvordan skulle jeg tiltale ham, og gik han stadig rundt med fyrstetøj og stor gylden hat, som på de malerier jeg havde set fra 17-1800-tallet?

Efter en del venten havde den ældre, fåmælte sekretær endelig gjort tegn til at mødet kunne finde sted, og jeg var fulgt efter ham. Ved et ganske almindeligt skrivebord havde siddet en smilende mand i starten af 30'erne. Sekretæren havde højtideligt proklameret: "His Royal Highness, Senior Prince Rajah Bhonsle!". Så var den altså god nok – men hvor var guldhatten?! Prinsen havde været klædt helt i hvidt, med den traditionelle røde plet i panden, og sådan så han også ud i dag. Ved siden af ham sad den gamle konge. Heller ingen krone, men blot hvidt tøj.

Arrangementet fortsatte med de næste 5 talere. Stadig ingen strøm. Jeg havde forberedt en PowerPoint-præsentation, men uden strøm var der ikke meget at gøre. Jeg var sidste taler, så jeg sad og improviserede en tale om det vigtige i at bevare den fælles kulturarv osv. Det kan aldrig gå helt galt med gode intentioner. Lyden fra talerne rungede søvndyssende i den store tronsal. Den var rigt dekoreret med kraftige farver og malerier af begivenheder og tidligere konger. I det ene hjørne var et sort hul overdækket af jerntræmmer. Herunder løb en 6 kilometer lang underjordisk tunnel ud til et tempel, hvor kongerne kunne søge tilflugt, hvis det blev nødvendigt. Paladset havde uden tvivl været i bedre stand, men det var let at forestille sig den pragt, der havde mødt de første danske udsendinge.

Den unge admiral Ove Gedde ledede den ekspedition, der var udsendt af Christian 4. for at starte handelen med Indien. I dette fjerne land kunne der hentes krydderier, bomuld, silke mm. Varer, der var meget efterspurgt i Europa, og fortjenesten var stor, hvis skibene kom sikkert tilbage til København. Tidligere var alle disse varer blevet transporteret af landvejen, og de mange mellemhandlere havde alle taget deres fortjeneste. Ved at sejle direkte til Indien, syd om Afrika, kunne mellemedene springes over, og fortjenesten blev derved større for den enkelte investor. Vel at mærke når det gik godt, for det var dyrt at udruste skibe, og sejladsen gik ofte galt. Størstedelen af besætningen døde under den lange tur, og mange skibe gik ned. Ikke kun i de ukendte farvande, men også i Danmark og ved skærene i Norge.

Det var vigtigt for det nystartede danske Ostindiske Kompagni at få en fast handelsstation i Indien, så de indiske returladninger kunne samles her. Derfor var Ove Gedde i oktober 1620 rejst op til paladset i Thanjavur. Portugiserne havde allerede slået sig ned på Thanjavurs område, og kongen kunne se en fordel af den europæiske handel. Alligevel trak forhandlingerne med danskerne ud. Gedde blev på paladset i 20 dage, og under ventetiden blev han bl.a. præsenteret for en kamp mellem elefanter og bøfler! Han var dog mere interesseret i at få indgået en traktat, men først efter han havde truet med at forlade hoffet, skete der fremskridt. Danmark fik tilladelse til at slå sig ned i den lille landsby Tharangambadi, eller Tranquebar som danskerne kaldte den, og de måtte opføre et fort og inddrive skatter på området. Betingelsen var, at de handlede, for på den måde kunne kongen af Thanjavur tjene på at afsætte indiske varer. Samtidig kunne han få våben, der udover sølv nærmest var den eneste europæiske vare, der var efterspurgt i Indien.

Et brag lød igennem tronsalen. Få sekunder efter blev vi igen blændet af projektørerne. Strømmen var tilbage. Talerne foregik stadig på tamilsk, men pludselig kunne jeg genkende mit navn og "Denmark" i en ellers uforståelig sætning. Jeg gjorde mig parat og startede min præsentation. I korte træk gennemgik jeg Tranquebars historie under dansk styre: Erhvervelsen i 1620, den første protestantiske mission i Indien, der

ankom i 1706, den første oversættelse af det Nye Testamente til tamilsk i 1714, den engelske besættelse af byen 1808-15 og endelig salget til England i 1845. Derefter viste jeg billeder af nogle af de indiske genstande, der i dag findes på Nationalmuseet i København. Bl.a. en række farverige miniaturemalerier af forskellige indiske folketyper, der blev hjembragt af danskerne som en slags souvenir. Malerierne viser meget præcist, hvordan befolkningen har gået klædt. Jeg viste også nogle af de klassiske indiske bronzeskulpturer, som guvernør Peter Anker hjembragte.

Så sluttede jeg af. Sporadisk klappen lød igennem salen. Det er de ikke gode til i Indien. Hvad klappen angår kunne de lære en hel del af kineserne. Den første frit folkevalgte kommunistiske regering i verden er ellers her fra Sydindien. Men måske var tilhørerne ikke kommunister...

Den gamle konge rejste sig langsomt og trykkede min hånd fast og længe, imens han spurgte til mit arbejde. Bag de tykke briller var et par livlige øjne, og hans sprog var tydeligt og lettere affekteret. Jeg har sjældent hørt en inder tale så pænt engelsk. Det lød som en britisk gentleman fra 1800-tallet, og forklaringen skal måske findes i kongehusets historie.

Da danskerne kom til Indien, var Thanjavur centrum for et af de mange områder, der blev styret af nogle mindre fyrster, "Nayaker". Tidligere var det store Chola-dynasti, der er berømt for dets bronzeskulpturer og templer, blevet ledet herfra. Nayak-styret var blevet væltet af Marathaerne, der kom nordfra. Marathaerne fik mere magt, men samtidig udviklede briternes kolonialisme sig til en egentlig imperialisme. Indien skulle ikke længere blot levere tekstiler, te og krydderier til England, nu skulle landet styres og effektiviseres efter europæisk forbillede. Indiens mange konger blev opfattet som despotiske ledere, og englænderne så det som deres opgave at skabe et retfærdigt styre. Nogle steder skete det ved, at områder blev overtaget med fysisk magt, andre steder fik fyrsterne lov til at blive siddende, mens den reelle magt blev flyttet til de nyoprettede engelske bystyrelser. Thanjavur var blevet anglofiseret.

Marathaen Serfoji II er i dag berømt for sin visdom og sin støtte til kunst, litteratur, musik mm. Han var en lærd mand. I sin ungdom blev han undervist af den danske missionær Schwartz, der egentlig var fra Tyskland. Han samlede bøger til sit store bibliotek og beherskede mange sprog. Blandt europæerne var han højt anset, og flere steder beskrives det nærmest overraskende, hvordan han på nydeligt engelsk citerede Shakespeare, Rousseau m.fl.

Serfoji var ikke kun blevet lærd gennem sin undervisning, han var også blevet vestlig og dermed uskadeliggjort. Han kunne holde sine selskaber og læse sine bøger, men udenfor paladsets mure styrede englænderne landet.

Og så er vi tilbage til den gamle konge. Grunden til at dette monarki er blevet bevaret, på trods af den britiske imperialisme, må nemlig findes i kongernes evne til at indpasse sig de eksisterende magtforhold. De fyrster, der gjorde modstand, blev fjernet af de militært overlegne englændere. Dem, der accepterede koloniseringen, blev siddende.

Jeg bøjede mig ned, og prinsen gav mig et tykt, rødt uldsjal om halsen.

Umiddelbart en naturlig gestus, da jeg jo havde brugt min tid på foredraget i paladset, ligesom vi selv giver blomster og rødvin til foredragsholdere.

Denne tradition med at give gaver, voldte dog danskerne mange problemer igennem tiden. Danmark havde ikke fået overdraget jorden i Tranquebar, men blot lejet den, og de skulle derfor betale en årlig fastsat lejeafgift. Derudover kom gaver eller "tribut", der ofte blev et stridspunkt, da værdien heraf ikke lå fast. Danskerne forsøgte at holde udgifterne til gaver på et minimum, så der ikke gik inflation i gavegivningen, men samtidig skulle fyrsten tilfredsstilles. Gaverne kunne bestå af alt fra våben, glas, sølv, klæder og fransk vin til noget så eksotisk som næsehorn, elefanter, heste og puddelhunde! Gavegivningen var en svær balance, og flere gange gik det galt. Der skulle gives tribut i bestemte anledninger som tronskifte, rejser, besøg osv., men dette system var svært at gennemskue for danskerne. Ofte følte de, at gaverne var regulær pengeafpresning, og kongen prøvede uden tvivl at få det bedste ud af situationen. Samtidig blev danskernes gaver mindre, i de perioder hvor Thanjavur var svækket. I 1645 krævede en af Nayakens embedsmænd også gaver, og da danskerne nægtede, blev Tranquebar angrebet og nogle huse brændt ned. Blot et af de mange eksempler på hvor galt det kunne gå. Danskerne udgjorde ikke nogen stærk magt i Tranquebar, og de måtte derfor gennem gaver sørge for at opretholde et godt forhold til deres udlejer, Kongen af Thanjavur.

Danmark solgte Tranquebar i 1845, men i dag er der igen megen dansk opmærksomhed omkring denne lille Sydindiske by. Det gamle fort Dansborg er blevet sat i stand af den private Foreningen Trankebar. I 2006 fejres 300-års jubilæet for den protestantiske mission, og tsunamis konsekvenser – omkring 800 fiskere omkom – satte også gang i den danske indsamling. Nationalmuseets nystartede Tranquebar Initiativ har

bl.a. til formål at restaurere nogle af de gamle danske bygninger, samt at skabe et forskningssamarbejde mellem danske og indiske institutioner, der arbejder med Tranquebar.

Men hvordan føler de lokale indere al denne interesse fra Danmark? Hvilken værdi har disse gamle bygninger for dem? Kommer vi som en ny kolonimagt og kræver ejendomsretten tilbage? For mange indere udgør de danske bygninger glimrende byggemateriale til nye huse. På den måde er den tidligere bymur allerede forsvundet. Det er vilkårene i et fattigt land. Bevaringen af kulturarven bliver sekundær, når mennesker lever på gaden. Men hvorfor så overhovedet bruge penge på disse gamle bygninger? Penge der kunne bruges til at bekæmpe fattigdom.

Mødet med prinsen af Thanjavur og mange andre engagerede indere har dog overbevist mig. For dem har disse bygninger en betydning, ligesom de har for os, fordi de fortæller en vigtig del af Indiens historie. Historien om en fredelig handel der udviklede sig til kolonisering og imperialisme. Og historien om et kulturmøde mellem indiske og europæiske skikke, tanker, religioner, medicin, arkitektur, administration mm. Men i bevaringen af bygningerne ligger også håbet om at udvikle området gennem en bæredygtig turisme. Forhåbentlig vil det skabe flere arbejdspladser i en by uden de store muligheder. Og det vil i sidste ende øge den lokale interesse for at bevare Tranquebar. Ikke kun hos dedikerede akademikere, men også hos befolkningen.

Mit uldsjal kradsede i varmen, mens jeg bevægede mig ud ad paladset. De tykke mure havde virket betryggende, men nu var jeg igen på den kaotiske gade. Der var fyldt af rickshaw-chauffører og sælgere. Jeg kunne købe en original bronzeskulptur, et tæppe, et maleri, en skjorte eller en levende kylling. Duften af krydret mad var stærk og larmen øredøvende. Jeg tænkte på, hvordan Ove Gedde havde oplevet landet, da han trådte ud ad de samme porte.

Indien er stadig fremmed...